

at gøre opmærksom paa, at dette Tidsskrift just nu har oplevet en gennemgribende Reorganisation. Et Navneregister bliver et mere og mere paatrængende Savn. *Bjørn Kornerup.*

Den hellige Birgitta har altid virket dragende paa kvindelige Forskere. Som den sidste i Rækken har Dr. Toni Schmid udgivet: *Birgitta och hennes uppenbarelser* (Lund 1940), et usædvanlig indholdsrigt og fængslende Arbejde. I alt væsentligt uddybes og understreges, nøgternt vurderende, tidligere vundne Resultater. Der gøres Rede for saavel Birgittas Samtids Syn paa Profetinden som Eftertidens og den senere Forsknings Domme. For det interessante Tekstproblems Vedkommende søger Forf. udfra palæografiske Synspunkter paa Grundlag af et Tekstfragment hidrørende fra Regnskabsomslag i det svenske Rigsarkiv at give sit Bidrag til Tekstkritikken. Det typisk senmiddelalderlige ved Birgitta fremhæves, hendes yderliggaaende Mariafromhed, der giver sig Udslag i Birgittinerkulten, hendes Ortodoksi og dermed sammenhængende Angreb paa Kættere. Dr. Schmid lægger stærk Vægt paa Birgittas egenartede kræftfulde Personlighed og afviser Opfattelsen af hende som erotisk Mystiker. Forf.s store Kendskab til middelalderlig Kulthistorie yder mange værdifulde Oplysninger; det omtales, at der i Revelationerne ingen danske Helgener forekommer; men en Slutning drages ikke; mon ikke Udeladelsen skyldes politiske Aarsager, Birgittas Modstand mod Valdemar Atterdag? Dansk Birgittalitteratur kunde have fortjent at nævnes i lidt større Udstrækning, P. Diderichsen: Fragmenter af gammeldanske Haandskrifter 1931—37 og Johanne Skovgaards Arbejder forbigaaes ganske. Toni Schmid's Studie vil forhaabentlig virke ansporende paa den savnede moderne Udgave af *Reuelaciones sancte Birgitte*. *Mogens Vedtofte.*

Fortsættelsen af den monumentale »Svenska kyrkans historia« (jvfr. 10. R. III, 165—67, 503—04) skrider noget langsommere frem, end oprindelig tænkt. Egentlig skulde hele Værket have været afsluttet 1937, men endnu er ikke en Gang Halvdelen af Bindene udsendt. Udgivelsen af saa store Foretagender medfører ofte Ændringer i de første Planer. Saaledes har Professor Hjalmar Holmquist, der allerede havde skrevet om den svenske Reformationsperiode (1521—1611), paa Grund af en anden Forfatters Forfald maattet paatage sig med ret kort Varsel ogsaa at give en Fremstilling af *Svenska kyrkan under Gustav II Adolf*

1611—1632 (Bind IV, 1, 1938). Det er den politiske Stormagtstid og den lutherske Ortodoksis Blomstringsperiode i Sverige, der her føres Læserne for Øje i en livfuld og interessant Skildring, bygget op ikke blot paa udstrakt Benyttelse af den foreliggende videnskabelige Litteratur, men ogsaa ofte paa Basis af Specialstudier i utrykt Kildemateriale. Fremstillingen kan nu og da trykkes af vel mange Enkeltheder, men i alt væsentligt bærer det nye Bind den samme Grundkarakter som Bindet om Reformationstiden. Særlig fortjener at nævnes den brede humanistiske og realhistoriske Baggrund, paa hvilken de kirkehistoriske Foreteelser ses. Som et ikke ringe Fortrin bør det ogsaa fremhæves, at Forf. i dette Bind i langt højere Grad end ellers har behandlet sammenhørende Stof under eet, hvorved Oversigten betydeligt lettes for Læseren. Paa mange Punkter frembyder svensk Kirkehistorie 1611—32 interessante Paralleller til den danske Kirkes Historie, men ikke mindre lærerige er de mange Forskelle, der bunder i en anden Folkekarakter og i en afvigende Samfundsudvikling.

I Forbindelse med Omtalen af den her nævnte svenske Kirkehistorie fortjener et lignende svensk Foretagende at nævnes: *Samlingar och studier till svenska kyrkans historia*, paabegyndt 1940 under Ledelse af den initiativrige Professor i Kirkehistorie i Lund Hilding Pleijel. Som Titlen angiver, er det Hensigten at lade denne Række omfatte baade Kildepublikationer og Fremstillinger af speciellere Emner. Serien er aabnet paa en meget lovende Maade, idet der allerede er udsendt tre Dele, der hver for sig paa værdifuld Maade belyser vidt forskellige Sider og Tidsrum af svensk Kirkehistorie. Redaktøren, Professor Pleijel indleder med en Udgave af en Selvbiografi af den pietistiske Kalmar-Biskop *Herman Schröder* († 1744). Denne Mand hører vel ikke til den svenske Kirkes betydeligste Skikkelser, men hans Levned indeholder mange Ting af Interesse for Tidshistorien og er i sig selv et ejendommeligt Udtryk for den hallensiske Pietismes Livssyn. Udgaven er forsynet med en udførlig og velskrevet Indledning, der gør Rede for Schröders hele kirkehistoriske Stilling, desuden med en særdeles omhyggelig Kommentar, og endelig udmærker Tekstgengivelsen sig ved Anvendelse af sunde Udgiverprincipper, der fastholder Nøjagtighed og Omhu i alt væsentligt uden at henfalde til karikaturmæssig Efterligning af en Teknik, der kan have sin Berettigelse ved Gengivelsen af middelalderligt Kildestof. — I 2. Del behandler og udgiver den bekendte Reformationsforsker, Docent, Dr. Sven Kjöllnerström med vanlig Kyndighed en Række vigtige kirkeretslige *Forarbejder til den svenske Kirkeordning af 1571*, medens 3. Del optages af en omfangs-

rig Biografi ved Folke Petersson af *Erkebiskoppen Olaus Svebilius* († 1700), et usædvanligt smukt Begynderarbejde, præget af stor Grundighed og virkelig historisk Forstaaelse. Paabegyndelsen af den nævnte Række »Samlinger och studier« maa hilses som en betydningsfuld Begivenhed i nordisk kirkehistorisk Forskning.

*Bjørn Kornerup.*

*Svensk Handelsstatistik 1637—1737*, udg. av Stockholms stadsarkiv gennem Bertil Boëthius och Eli F. Heckscher (1938) er en meget anselig og nyttig publikation — i virkeligheden en kildeudgave og ingen moderne bearbejdelse, som man kunde fristes til at tro. Det er merkantilisternes stærke interesse for en positiv handelsbalance, der har faaet de regerende til fra tid til anden at skaffe sig underretning om det faktiske forhold mellem import og export. Grundlaget er de kun delvis bevarede toldregnskaber, resultatet til tider meget detaljerede handelsbalancer med fuldstændig angivelse af værdien af alle varearter i hver enkelt havn; særlig fyldig er 1685-statistikken, der fylder over 200 s. i udgaven (p. 137—340). Med undtagelse af den nogenlunde kontinuerlige række i periodens slutning 1718—37, hidrører de fleste af balancerne fra enkelteaar i periodens første fjerdedel, hvoraf de ældste allerede delvis er trykte i Axel Oxenstiernas skrifter och brevvevling (2. R. Bd. 11). Til slut er meddelt en speciel handelsstatistik for Stockholm alene, der omfatter en del flere aar end den samlede. For 17. aarh.s vedkommende er stoffet allerede i stor udstrækning udnyttet i Eli F. Heckschers Sveriges ekonomiska historia I:2 (Sml. anm. i Hist. Tidskr. 10. R. IV 149 ff., især 163) saaledes at dennes (paa engelsk skrevne) indledning om materialets betydning kun har lidt interesse for den danske læser. Ny og værdifuld er derimod Boëthius' fyldige indledning om materialets tilblivelse og karakter, de tekniske og administrative forhold, især forholdet til primærkilderne, de svenske toldregnskaber.

*Aksel E. Christensen.*

Endnu inden Glotz' bindstærke »Histoire générale« er bragt blot knapt halvvejs til Ende, har »Les Presses universitaires de France« paabegyndt en ny og omfattende Oversigt over Verdenshistorien, der har faaet Navn efter ingen ringere end vor Videnskabs høje Muse. »Clio«, *Introduction aux études historiques* (Paris 1934). »Clio« skal omfatte ialt 12 Bind, hvoraf de første ni, af hvilke nogle er delt i to Afdelinger, indeholder den egentlige